

TEZĂUR LITURGIC
1 MAI
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. CUVIOS
PAFNUTIE
DE LA
BOROVSK

BELGRAD, 1974

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

1. МАЈ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПАФНУТИЈА БОРОВСКОГ

Преподобни отац наш Пафнутије био је унук Татарина баскака. Када за грехе рускога народа удари на Руску земљу, по попуштењу Божјем, татарски цар Батиј[5] са огромном војском, он је мачем и огњем опустоши, градове опљачка, цркве свете поруши, и руске кнезове и старешине као класје и дрвеће посече, и постави по Русији татарске великаше који се називаху баскаци[6]. Такав баскак беше и деда преподобног Пафнутија. У време једног устанка Руса противу Татара деда Пафнутијев би приморан да се крсти, и доби име Мартин. Нови Христов следбеник Мартин, живећи хришћански побожно, доби сина Јована. Када Јован одрасте, ожени се девојком Фотинијом, и роди им се син, овај блажени о коме је реч, и на светом крштењу доби име Партеније. Јован и Фотинија живљаху у свом наследном селу Кудинову, удаљеном пет километара од града Боровска. Син Партеније им се роди око 1395 године. Растући и развијајући се телесно,

Партеније се у исто време усавршавао духовно. Учећи се књизи, он је нарочито напредовао у разумевању Светога Писма, и учио се добрим наравима: кротости, незлобивости, целомудрију. Радо подражавајући људе врлинске, он је одлучно избегавао дружење са рђавим људима.

Када Партеније напуни двадесет година, он остави родитеље своје и све на свету, и ступи у Високи Покровски манастир у близини града Боровска. Ту би пострижен од старешине манастира Маркела и доби име Пафнутије. И би дат под руководство старцу свештеноиноку Никити, бившем ученику преподобног Сергија Чудотворца. Пафнутије прохођаше сва манастирска послушања добро и веома ревносно, и сви га вољаху и поштоваху због превеликих врлина његових. И тако проведе Пафнутије у трудољубивим подвизима двадесет година. А када затим игуман Маркел отиде ка Господу, блажени Пафнутије би изабран и постаде игуман обитељи Покровске после дугих и упорних молби манастирске братије и Боровског кнеза Симеона Владимировича. А би рукоположен од сверуског митрополита светог Фотија[7]. Нови игуман стаде се пружати на веће подвиге, старајући се о стаду разумних оваца Христових. Као добар и опитан пастир, он је својим животом био углед своме стаду. Свагда

се уклањајући од зла и држећи се ревносно добра, он је непрестано радио Господу, и дању и ноћу. Дан је употребљавао на обављање манастирских послова, а ноћ проводио у молитви.

Свог верног слугу Господ украси расуђивањем, прозорљивошћу и другим даровима Светога Духа, јер му даде способност да по лицу и изгледу човековом распознаје какве се страсти и слабости скривају у његовој души, а неке ствари му је откривао у сну. Ево једне повести која то потврђује. Једном приликом би послан један брат из манастира у неко село манастирским послом. Но тамо, искушан Сатаном, он паде у телесни грех. У ноћи његовог пада преподобни отац Пафнутије после свог уобичајеног молитвеног правила прилеже да се мало одмори, и виде овакав сан: дивна башта, пуна прекрасних воћки, и он ужива посматрајући њихову лепоту; нарочито се усхићавао посматрањем једног изузетно лепог дрвета међу њима; но гле, оно се изненада ишчупа и паде на земљу; то веома ожалости блаженог оца, и он приђе ишчупаном дрвету, подиже га и посади на истом месту. Али кад он то уради, оно се опет ишчупа и паде; но он га поново посади, и дуго опкопаваше око њега и трпаше земљу, док га једва не утврди.

Пробудивши се из сна, преподобном би јасан смисао овог сновиђења: дивна башта означавала је његову обитељ; красне плодне воћке његову братију, посађену у дому Божјем, која је рађала родове врлина; ишчупано и пало дрво означавало је палог брата, коме је био потребан велики труд оца игумана, да би га поставио и утврдио на његовом месту.

Када се пали брат, пошто обави посао послушања, поврати у обитељ утучен и тужна лица, преподобни га упита да му се неко зло није десило на путу. А брат, покривен мрачним облаком стида, не хте исповедити свој грех, нити могаше у очи погледати свога игумана. Видећи збуњеност свога ученика, светитељ му исприча свој сан, и као добар духовни лекар настојаваше да му болесник открије унутрашњу рану душе своје, и једва успе да га склони да исповеди свој грех. И дуго времена лечећи рану душе духовним лековима, свети игуман са великом муком успе да палог брата одврати од очајања и утврди у покајању, тешећи га надом на милосрђе Божје. - Тако се преподобни старао о својој братији: као искусан лекар он је лечио душевне немоћи, и као пастир добри он је отимао овцу из вучјих чељусту и стављао је на своје раме, јер као снажан муж он је носио тегобе других и слабости слабих.

Преподобни Пафнутије игумановао је тринаест година у Високом Манастиру. Затим се разболе, и боловаше дуго, и за време болести прими свету схиму. И отада није литургисао све до одласка свог Богу. Само је једном из велике потребе литургисао, о чему ће бити реч касније.

После оздрављења преподобни Пафнутије остави игуманско старешинство и, жељан усамљеничког и безмолвног живота, оде из манастира у оближњу пустињу, удаљену око три километра. Ту пронађе дивно место у долини између две реке, ограђено густом шумом, и настани се са једним братом. И стаде тамо проводити свој живот по Богу у многобројним подвижничким трудовима. И почеше му долазити братија, и са његовим благословом грађаху себи келијице, и живљаху под руководством свог доброг наставника и учитеља и руковође ка спасењу. А када се умножи братија и обиталиште прошири, братија молише свога светог наставника да им допусти да подигну цркву. И пошто им светитељ то не забрани, они подигоше цркву у част Рождества Пресвете Богородице. И црква би освећена са благословом московског митрополита светог Јоне[8].

Ненавидник добра ђаво потстицаше многе људе да чине пакости преподобноме Пафнутију

и његовој новооснованој обитељи, али преподобни побеђиваше зло добром и савлађиваше све својим трпљењем. Видећи то, Бог чуваше њега и штићаше његову обитељ. У то време у граду Боровску беше кнез Василије Јарославич († 1483 г.). Он се љутио на светог Пафнутија што је напустио своју прву обитељ и основао другу, која се налазила ван његовог кнежевства. Видећи како обитељ у његовом кнежевству, Високи Манастир, опада и оскудева, а нова расте и цвета, он се силно једио на светитеља и смишљао како да отера из нове обитељи преподобног Пафнутија и његове ученике. Али пошто то није могао учинити јавно у туђем кнежевству, он покуша да то изведе тајно. Он је много пута потајно слао своје разуздане слуге да запале са свих страна мрску му обитељ. Но слуге су се сваки пут, видећи преподобног Пафнутија и његове ученике како се труде, враћали своме кнезу не учинивши им никакво зло, јер се јарост њихова и свирепост претварала у бојажљивост и кротост. Међу слугама кнежевим бејаше један новокрштени Татарин, по имену Ермолај, који још не беше оставио своју варварску злоћудност. Једном приликом кнез посла њега да изненада запали обитељ преподобнога Пафнутија. И када се

обесни и свирепи Ермолај приближи манастиру, изненада ослепе, и стаде лутати око манастира.

Неки га нађоше, и уведоше у манастир к оцу Пафнутију. Кад га преподобни угледа, с радошћу га назва по имену и упита, ради чега је дошао до њега. Овакав мио дочек од стране светитеља у трен ока преобрази звероподобну нарав Ермолајева: он се покаја и отворено каза оцу ради чега је послат, и павши пред светитељем он мољаше опроштај и прозрење очима. Светитељ сатвори молитву за њега и даде му опроштај и благослов, а Бог му подари прозрење. И отпутова Ермолај господару своме, не учинивши никакво зло преподобном Пафнутију.

У то време, по Божјем попуштењу, неочекивано упаде у Русију незнабожни цар Мамотјак[9] са мноштвом Татара. Велики Кнез Василије Васиљевич[10] и остали кнезови руски, не успевши да прикупе велику војску, са нешто војске среташе безбожне Татаре код Суздаља. Ту се отвори битка, у којој Татари победише Русе, и многе заробише, па и самог Великог Кнеза. Међу заробљеницима бејаше и Боровски кнез Василије Јарославич, непријатељ блаженог Пафнутија. Налазећи се у заробљеништву, кнез се опомену безразложне злобе своје према преподобном оцу Пафнутију, и кајаше се због

греха свог, и мољаше се Богу да га молитвама преподобног Пафнутија ослободи заробљеништва. Притом кнез даде завет да ће, ако га Господ ослободи из татарских руку, одмах отићи преподобном оцу и помирити се са њим. Кад кнез даде такав завет, Бог му убрзо поможе да се избави од варвара, јер се незлопамтиви подвижник такође усрдно мољаше Богу за кнежево ослобођење. Молитва угодника Божјег би услишана: кнез Василије читав побеже из заробљеништва. Вративши се у своју постојбину, он одмах отиде у обитељ к своме молитвенику, и доби од њега опроштај и благослов. И отада кнез имађаше велику веру и љубав према блаженом оцу Пафнутију.

Преподобни беше не само незлобив при увредама већ и необично трпељив у невољама и у недаћама манастирским, увек непоколебљиво верујући у помоћ Божју. Тако се једне године ближио Ускрс, а у манастиру не беше уопште риба, да би преподобни отац о светлом празнику почастио братију после великопосних подвига. Братији и манастирским слугама, због тога ожалашћеним, он говораше: Браћо, не тугујте због овога, јер ће свемилостиви Господ, који нас је створио и васкрсењем својим сав свет просветио, утешити нас, слуге своје у тузи

нашој, и дати у изобиљу блага онима који Га се боје.

На Велику Суботу предвече црквењак оде на мали поток да захвати воде за свету литургију, и угледа врло много риба, нешто већих од харинге. У то време беше вода надошла, и нанела тако много риба као никада раније. Црквењак похита, те извести о томе преподобног оца. Чувши то, преподобни прослави Бога и нареди риболовцима да баце мреже. И они ухватише тако много риба да им је свима било доста целе Светле Седмице за све обеде.

Уколико се преподобни отац Пафнутије одавао на веће подвиге и трудове, и слава се његова ширила на све стране, утолико је расла и обитељ његова из дана у дан, јер се умножавао број његових ученика монаха. Међу њима беше не мало људи високо врлинских, као: блажени Јосиф, рукама светитељевим замонашен, који касније постаде оснивач Волоколамске обитељи[11]; дивни старац Инокентије, и Илија сродник блаженога, и Васијан, писац житија његовог, који затим би архиепископ ростовски, и други.

Када се братија обитељи умножи, свети Пафнутије се потруди са братијом, те подигоше цркву од камена, јер им је она прва била од дрвета. За све време зидања цркве преподобни

се сам трудио као обичан радник, носећи камење и воду и остали материјал потребан за зидање. Када црква би готова, он је украси иконописом. Ради тога он позва најбоље иконописце, који је иконописаше веома лепо. Али будући и сам црквом одуховљеном, јер чуваше у себи чистим лик Божји, он би украшен од Бога чудесном благодаћу, која се пројављивала у исцелењима, прозорљивости, откровењима, и другим даровима Светога Духа.

Ево неколико подвижникових чуда.

Међу иконописцима које светитељ бејаше позвао да му иконопишу храм, беше изврстан уметник - иконописац световњак Дионисије. Он је тешко боловао у ногама, те није био у стању да иконопише храм. Свети старац му рече: Дионисије, нека те Бог благослови! почни добро дело, а Господ и Пречиста Мати Божја даће здравље ногама твојим. - Поверовавши чврсто у речи блаженог старца, Дионисије се одмах лати посла, и одмах се исцели, и ноге му оздравише. А свети старац издаде заповест Дионисију и осталим иконописцима световњацима, да не доносе у манастир месо, нити га ту једу, већ да одлазе у оближње село и тамо једу. Неко време они су испуњавали ову заповест: одлазили су у оближње село и тамо јели. Потом заборавише на ову заповест, и једног дана донеше себи у

манастир за вечеру печен јагњећи бут, зачињен јајима. Кад седоше за вечеру, Дионисије први окуси, и нађе да испод јаја беху све сами црви. И тог тренутка Дионисије се разболе од свраба, и за тили час цело тело му покрише страшне ране, и он се не могаше макнути. Тада болесник хитно посла к преподобном кајући се за свој грех и просећи од њега опроштај. Светитељ посаветова Дионисија да више не чини такве ствари, па га одведе у цркву где беху сабрана сва братија. Ту саборно одслужише молебан за њега, преподобни изврши освећење водице, и нареди да болесник покропи светом водицом цело своје тело. И болесник уради тако. Затим отспава мало; и кад се пробуди из сна, нађе да му је тело потпуно здраво, као да никакво зло није поднело, и ране његове као љуске отпадоше. И он прослави Бога.

Обитељ препободног Пафнутија беше опкољена густом шумом, у којој борављаху многе птице. Нарочито црнопери гавранови, који су свијали гнезда близу манастира. Посматрајући их, светитељ се усхићавао, и издао је наређење да их нико не лови и не убија. Међутим, син градског војводе, пролазећи једном поред обитељи светог Пафнутија и угледавши јато гавранова, пусти стрелу и уби једног гаврана. Јуноша се веома обрадова томе што погоди

гаврана, па се осврну својим пратиоцима хвалећи се. Али тог часа осети да глава његова, окренута у страну к пратиоцима, остаде тако непомицна. Он заборави на своју радост и задовољство, и спопаде га тешка туга и ужас. Уједно с тим њему постаде јасно зашто га снађе ова неочекивана беда. И хитно оде к преподобном Пафнутију и, припавши к ногама његовим, прошаше опроштај и мољаше га да се помоли Богу за њега да га исцели. Подвижник нареди да се удари у клепало, и оде у цркву. Зачуђени клепанем у невреме, иноци се брзо стекоше у цркву и питаху светитеља за разлог клепанја у невреме. Преподобни им каза разлог, и осмехујући се рече: Бог освети гавранову крв. - Отслуживши затим молебан и осенивши светим крстом настрадалог јуношу, преподобни му рече: Силом чесног и животворног крста окрени главу напред! - И тог тренутка младић окрену главу напред и врати је у природан положај.

Други младић пусти јастреба на гаврана. Но јастреб, убивши гаврана, и сам паде мртав.

Једне ноћи дођоше лопови к обитељи преподобнога, узеше три манастирска вола, и хтедоше да их одведу својим кућама. Али сву ноћ лутаху као слепи око манастира. Када свану, они оставише волове и хтедоше да беже. Али их

невидљива сила Божја веза и држаше их поред украдених волова, и они се ни на који начин не могаху одвојити од њих, док манастирски радници, који су тражили волове, не нађоше с воловима лопове, које ухватише и одведоше к преподобноме. Он их посаветова да не чине такве ствари, па нареди да их нахране и отпусте с миром.

Два инока договорише се да тајно напусте манастир преподобног Пафнутија, па спремише своје ствари, готови да крену. Но Бог откри то преподобноме у сну на овај начин: После јутарњих богослужења светитељ прилеже да се мало одмори, и виде у сну једног црнца страховито црног како узима из пећи у његовој келији усијане главње и баца их на келије ученика који су хтели да беже. Светитељ му је грозно претио да то не чини, јер ће запалити здања. А црнац му је одговарао да он баш због тога и чини то. - Пробудивши се, преподобни разумеде значење сна и одмах посла по те иноке. И кад им каза шта је видео у сну, уплашени и у исто време тронути тиме, они му показаше своје спремљене ствари, исповедише свој грех, и молише опроштај.

Један брат гунђалица, који је кудио све што се у обитељи ради, па и самог оца Пафнутија, усни овакав сан: виде себе где стоји у цркви

међу певачима; онда му изненада приђе свети отац и, погледавши љутито у њега, рече: Ово је хулник, макните га из цркве! - И одмах га зграбише два црнца, извукоше га из цркве, и силно бише. - Тргнувши се из сна, инока тог обузе велики страх, и он са сузама похита к преподобном оцу, и измоли опроштај.

У обитељи преподобнога бејаше један богонадахнути старац, по имену Константин. Он се разболе, и беше на самрти. У том тренутку, када још нико није знао за то, инок Јосиф дође пред врата келије преподобног оца Пафнутија, који се одмарао после јутарњег богослужења, и хтеде да по обичају манастирском сатвори молитву. Утом преподобни отац изненада отвори прозорче на својој келији и, угледавши Јосифа, рече: Неко сатвори молитву, и рече ми: старац Константин оде ка Господу. - Ја се тргох иза сна, отворих прозорче, но никог не видим сем тебе. Јосиф му на то одговори: Ја овог часа дођох од Константина, и он је још жив. Но преподобни му нареди да поново иде у старчеву келију. И кад он тамо дође, виде да је старац већ преминуо у Господу.

У обитељи преподобнога бејаше још један богонадахнути старац, Јефtimiје. Он је подражавао житије свог наставника, преподобног оца Пафнутија. Старац Јефtimiје

имађаше од Бога толики дар суза, да је стално лио сузе не само у келији него и у цркви на сваком богослужењу. Осим тога он је имао и дар прозорљивости. Овај његов дар прозорљивости постаде познат на следећи начин. Нека два брата имађаху љубав међу собом не по Богу него по вражјој прелести. Због тога је преподобни Пафнутије много негодовао, а они помишљаху да тајно напусте манастир. Једном за време свете литургије старац Јефтимије стајаше у цркви са уобичајеним умилењем и сузама. Погледавши на оца Пафнут Пафнутија и оне што појаху с њим, међу којима беху и она два брата, он виде где иза ове двојице провирује некакав црнац који имађаше на глави шлем врло оштар и беше космат, и то разнобојно космат. У рукама тога црнца бејаше гвоздена кука. И он стаде њоме вући к себи два споменута монаха. И кад их извуче ван певнице, покушаваше да их рукама зграби, али не успеваше у томе, јер се кука сваки пут показивала слаба и отскакивала. Но кад год би та два монаха пристајали на помисао, коју им је убацивао у душу враг, помисао о непослушности према оцу и бекству из манастира, враг их је лако привлачио к себи. Али кад год би се они успротивили таквој помисли и одбацивали је, кука је врагова постајала немоћна и

отскакивала од њих. Старац Јефтимије посматраше то пажљиво својим прозорљивим душевним очима. И кад се стаде читати свето Еванђеље црнац ишчезе, па се после Еванђеља опет појави и чињаше оно исто. Такође и за време Херувимске песме он ишчезе, па се опет појави после Великог входа. А кад настаде освећење светих Дарова, и похвална песма Пресветој Богородици "Достојно јест"..., црнац ишчезе као дим и више се не појави. Посматрајући то, старац Јефтимије дрхташе, и као у вансебности проведе целу свету литургију. А по завршетку свете литургије он оде к преподобном Пафнутију и исприча му своје виђење. Он онда дозва она два инока, и поучи их да не примају помисли које им враг сеје по души, и да их не скривају, него да их исповешћу чупају из срца. Тако поучени и посаветовани од оца, они се поправише и оцеломудрише.

Преподобни отац Пафнутије говораше својим ученицима, да се по лицу монаховом може познати да ли у његовој души влада добра или рђава помисао. Оваква реч његова изазиваше чуђење код његових ученика као нешто непојамно, али они касније увидеше сами да он има такву прозорљивост.

Један нови инок који живљаше поред преподобнога оца, али још не беше савладао

световну смелост у своме очњем виду, изађе једанпут послом ван манастира. Путем он сrete световне људе и жене. Погледавши на њих, он се преласти очима, и сладострасна помисао на лице жена зари му се у душу, и он се задржа на тој грешној помисли. Када се потом врну у светитељеву келију, он затече светитеља где чита. Погледавши у свога ученика, светитељ одмах познаде да га смућују нечисте помисли. И окренувши лице своје од њега, светитељ рече: О, ево не оног човека! - Уплашивши се од овакве прозорљивости преподобнога, брат исприча све своме једнокелејнику Јосифу. Овај му препоручи да свој грех исповеди преподобном оцу и измоли опроштај. И када инок исповеди оцу свој грех, овај га очински посаветова, и опрости му.

Једном, кад је преподобни Пафнутије читао Божанско Писмо, дође неки човек, сатвори молитву пред келијом и, погледавши на светитеља кроз прозорче, упита га за његовог ученика Јосифа, свога земљака. Видевши човека кога није познавао, старац рече Јосифу: Изађи, пита за тебе човек злог погледа. Јосиф изађе, и угледа свог познаника, и упита га ради чега је дошао. Он му одговори: Хоћу да будем монах. Јосиф извести о томе блаженога оца, а овај му рече: Нахрани тог човека, па нека иде, јер није добар. - Јосиф се зачуди таквом

одговору, али се не усуди да пита светог оца због чега није добар дошавши човек, него оде, даде храну том човеку, па га испрати. Када се затим Јосиф врну у келију, светитељ му рече: Тај човек је убица, јер још као младић удари ножем у стомак једнога моаха, и уби га. - И дивљаше се Јосиф прозорљивости блаженога, јер он не само никада не беше видео тога човека него и ништа чуо за њега, па је ипак по лицу његовом познао да је убица.

Инок неки дође у обитељ преподобнога. Кад га свети старац виде где наилази, рече тихо својим ученицима: Видите ли да се ни иночким чином није очистио од крви? - Ученици се зачудише, али не смедоше да га запитају шта значе његове речи. Касније сам старац објасни то једном свом ученику, рекавши му: Тај инок, још као световњак отрова у Великом Новгороду благочестивог кнеза у кога је био на служби. Мучен савешћу, он прими монаштво, али се ни тиме не очисти, јер се истински не покаја[12].

Бојарка, супруга Алексеја Габурина, гајила је нарочито поштовање и веру према светом Пафнутију, и често му по својој деци слала поклоне, просећи од њега молитве и благослов. По дејству ђавола она се разболе, и често је виђала многе демоне, који су јој долазили и плашили је, што ју је много узнемиравало. Када

се то с њом догађало, њој се јављао један старац ниског раста и погурен, имао је велику седу браду, и носио бедну одећу. Старац је као онај који власт има одгонио од ње демоне као вукове од овце, и она је постајала здрава. Једном болесница чу глас који јој је говорио: Пафнутије који је у Боровску одгони демоне од тебе.

То се дешавало са бојарком много пута. После извесног времена она потпуно оздрави, и зажеље да види светитеља и сазна да ли јој се стварно он јављао за време њене болести и одгонио демоне од ње. И она са слугама својим дође к манастиру преподобног. Али пошто је женама био забрањен приступ у манастир, она остаде пред капијом, а слуге своје посла к ученицима блаженога молећи их да учине да она види светог оца. Иноци, показавши светог старца њеним слугама, предложише им да га покажу својој госпођи када он у време обеда буде с братијом ишао из цркве у трпезарију. Но бојарка, пре но што јој показаше преподобнога, чим га угледа, познаде да је то старац који јој се јављао, и са сузама повика: Заиста је то онај који је јављањем својим одгонио од мене ђаволе, и подарио ми исцелење. - И посла велику милостињу иноцима, узносећи благодарност Богу, Пречистој Матери његовој и угоднику њиховом преподобном оцу Пафнутију.

Једног ученика преподобног Пафнутија заболе око. Патећи силно од болова, он је тражио лека. Свети старац му даде своје бројанице, наредивши му да изговори хиљаду Исусових молитава: Господе Исусе Христе Сине Божји, помилуј ме грешнога! - А он од силних болова с муком испуњујући послушање, једва изговори пет стотина молитава, и осети како му око постаде потпуно здраво. Он скочи од радости и отрча к светоме оцу и извести га о исцелењу свог ока. Али се од прозорљивог старца не могаше сакрити то да је болесник изговорио не хиљаду већ само пет стотина Исусових молитава, и он нареди ученику да се врати и доврши број молитава.

Једном приликом неки благочестиви мирјани испричаше преподобноме и братији који сеђаху у његовој келији, да је архимандрит Симонова манастира, у близини Москве, оставио архимандритство. Поводом те вести стадоше разговарати ко ће тамо бити архимандрит. И једни помињаху једнога, други другога. А блажени Пафнутије, погледавши на свог врло младог новопостриженог ученика Васијана, рођеног брата преподобног Јосифа, и указујући на њега рече са осмехом: "Ово је Симоновски архимандрит". - Преподобни то рече, јер провиде оно што се имало догодити. После много

година Васијан стварно постаде архимандрит Симоновског манастира.

Једном преподобни отац изради у једног кнеза дозволу да на једном месту Оке три дана лове рибу за манастир. Шаљући у тај риболов једног служитеља, преподобни нареди да му се даду неколико десетина рубаља, да купи судове у којима ће осолити ухваћену рибу. Но служитељ не хте да прими толики новац за судове, јер се није надао да ће за три дана напунити један мали суд. Преподобни погледа на њега љутито и рече му да поступи како му се наређује. Служитељ оде, и за три дана ухвати седам стотина тридесет великих риба. А кнежеви рибари не ухватише толико риба ни у току целе године. Предвиђајући такав риболов, светитељ и нареди да се купе толики судови.

Један младић, поставши инок, паде у искушење, јер га по злом дејству ђавола обузе страх. Ђаво му се понекад јављао у облику непознатог звера или црног пса, понекад пак, кад је инок седео у келији, он је као медвед ходао око келије и ударао у њене зидове. Старац нареди младоме иноку да поред њега прочита Псалтир. Чим овај то учини, демонска привиђања потпуно ишчезоше, и млади инок се молитвама светитељевим ослободи страха.

Свети живот преподобног оца Пафнутија, његова благоразумност и опитност у сваком делу Божјем и људском учинише те он постаде духовни отац не само монасима већ и многим мирјанима. Они су долазили к њему и исповедали грехе своје. Пошто је добро знао свештена правила, он је као искусан и вичан лекар давао за сваку болест душе потребан лек. Примајући посетиоце, светитељ није гледао ко је ко: није се бојао силних, није пренебрегавао ниште, није штедео горде, а према смиренима био је веома љубазан, и према убогима милосрдан.

Преподобни Јосиф Волоколамски пише о свом учитељу, преподобном Пафнутију, да је, кад је било потребно, био милостив и снисходљив, а према потреби понекад бивао суров и љут. Духовна деца његова поштовала су га и бојала га се. Георгије Васиљевич, кнез Дмитровски, причао је да су му колена клецала кад је ишао на исповест к преподобноме. Зато духовна деца, избравши преподобнога за свог духовног оца, нису престајали општити са њим ни после смрти. Једанпут, задремавши пред јутрење на црквеном прагу, преподобни виде у сну како се отвори капија манастирска, и уђе мноштво народа са свећама, и упутише се ка цркви. У средини тог народа беше кнез Георгије

Васиљевич. Прилазећи к цркви, кнез јој се поклони, затим се поклони и свом духовном оцу. Преподобни га упита: Сине и кнеже, ти си се већ преставио? Да, чесни оче, одговори кнез. А како ти је сада тамо? упита преподобни. - Твојим светим молитвама Бог ми даде добро. Нарочито што сам се пред тобом покајао за све грехе своје пред полазак против безбожних агарјана. - Утом стадоше звонити за јутрење и преподобни се пробуди.

Преподобни је био врло милостив и сиротољубив. Проповедајући милосрђе речју, он га је остваривао на делу. Једне године у Боровском крају настаде силна глад, и преподобни је хранио у својој обитељи све гладне који су долазили из околних села. Сваког дана је долазило до хиљаду, па и више, гладних људи, и милосрдни подвижник је утрошио све манастирске залихе хранећи их до идуће године, када Господ ради молитава светитељевих и ради суза сиротиње подари изобиље плодова земаљских.

Откако постаде инок, преподобни Пафнутије имађаше овакав начин живота и подвижништва: понедеоником и петком није јео ништа, средом - сухоједење, а у остале дане јео је са братијом. "Његова храна, каже његов ученик, било је служење братији". И у храни и у

одећи он је бирао за себе оно што је најгоре. Стално се трудио у најтежим пословима: секао је дрва, носио их на леђима, обрађивао земљу, носио воду и заливао башту, и обављао друга сва најтежа послушања. Нико се пре њега није јављао нити на заједничком молитвеном правилу, нити на каквом послу. Зими је проводио време у молитви, читању и рукодељу, плео је рибарске мреже. Уопште, био је неуморан непријатељ беспосличења. Од утробе матере своје сачувао је беспрекорном девственичку чистоту тела свог. У име целомудрија он није дозвољавао никоме да се дотакне тела његовог; а жене не само није пуштао у манастир, него ни издалека није хтео да их погледа.

Због свега тога он постаде сасуд Светога Духа, и достојно би рукоположен за свештеника. Али откако прими свету схиму, он из смирености никада више није служио свету литургију, осим једанпут, и то пред смрт због велике потребе. Јер догоди се једне године да наступи пресветли празник Васкрсења Христова, а у манастиру се не обрете ниједан свештеник. Преподобни разасла иноке на све стране да нађу свештеника који би им служио о Ускрсу. Али не нађоше ниједнога слободног, пошто је сваки имао да служи у својој

парохијској цркви. Тада богонадахнути отац благоразумно расуди, и због великог празника промени свој закон, и са великом пажњом и умилењем отслужи божанствену литургију. А по свршетку литургије рече својим ученицима: Сада једва душа моја остаде у мени.

Овај достојни свештенослужитељ са таквом побожношћу и страхом служаше божанствену литургију, и о великим празницима усељаваше се у његову душу нека надприродна радост, не телесна него духовна, и он постајаше други човек. Тада је и телу свом допуштао извесно угошћење, али под меру, избегавајући неумереност у свему. Када је било време говорити, говорио је оно што треба; а када је било време ћутати, одавао се ћутању. Увек се клонио беспослености; у свему је волео оскудицу и убогост, и није марио за своје материјалне потребе. И толику висину достиже, да је врлинском нарави својом био изнад свих људи свога доба. Од детињства свог он ни у чему не сагреша Богу смртно, већ је свагда творио оно што је Богу угодно. Он се постриже у својој двадесетој години, а проведе у монашком чину шездесет и три године, и не изневери правило своје, и не скрену ни на десно избегавајући неумереност у суровим подвизима, ни на лево, бојећи се широког пута, но свагда иђаше

царским путем. За догмате вере толико је ревновао и пазио, да је из манастира изгонио сваког који је макар и најмање нешто говорио несагласно са Светим Писмом. Живећи у таквим подвизима, божанствени отац наш Пафнутије достиже у меру раста висине Христове (Еф. 4, 13). Остајало му је још да се ослободи свега временског и пређе ка вечном, тојест ка оном што око не виде, и ухо не чу, и у срце човеку не дође, а што Бог уготови онима који Га љубе (1 Кор. 2, 9).

Ускоро после Ускрса, који је 1477 године био 6 априла, у четвртак треће недеље по Ускрсу, 24 априла, после јутрења по обичају изиђе светитељ са братијом на један манастирски посао. И пошто им даде упутства како ће свршити посао, он се врати у манастир пошто стиже време за свету литургију. А братија му рекоше да после ручка опет наврати до њих. Но он им одговори: Биће ми немогуће да дођем, пошто имам један други важан и неодложан посао.

Пошто је после свете литургије ручао са братијом у трпезарији, дође к њему у келију ученик његов Инокентије, и видевши свог наставника где седи на одру, потсети га на посао. А светитељ му одговори: Ја имам другу невољу, коју ти не знаш: свеза душе и тела хоће да се раскине. - Али Инокентије не разумеде

смисао ових речи. У то време стиже глас да благоверни кнез Михаило Андрејевич жели да посети манастир да се помоли Богу. Светитељ нареди Инокентију да одговори кнезу да не долази у манастир, јер је други посао у току. Тога дана светитељ није ишао у цркву ни на вечерње ни на повечерње правило, јер стаде немоћовати, и нареди Инокентију да их изврши у његовој келији. Отпуштајући Инокентија, светитељ му рече: У четвртак ћу се ослободити своје немоћи. - Но ученик не разумеде ове речи. А преподобни сву ноћ проведе у молитви.

Када освану петак и приближи се време свете литургије, он пође у цркву на литургију, подржаван од својих ученика. А када један ученик, већ у годинама, ухвати за длан светитеља да би га подржао при ходу, светитељ љутито истрже руку и нареди му да га држи само за одећу. Ето како опрезан чувар бестрашћа беше он: у старости и болести, и на прагу смрти, није допуштао да се ко дотакне тела његова. Тога дана он би и на вечерњу. А када поче парастос за уснуле, и ученици хтедоше да га одведу у његову келију, он одби и остаде на парастосу, рекавши братији: Овај парастос ми је потребан, јер га више нећу чути.

И у суботу, 26 априла, болесни светитељ присуствова светој литургији. После литургије

молише ученици светитеља да једе мало пошто је субота, а он од четвртка није био окусио ништа. Светитељ одби, рекавши им: И ја знам то, и по божанским правилима треба у суботу јести због разрешења поста, али болесник ваља да се три дана уздржава од хране пред причешће Божанским Тајнама. - И не окуси ништа све до недеље. У светога старца био је многогодишњи обичај: постити се пред причешће Светим Тајнама и проводити у ћутању целу седмицу.

Истог дана увече светитељ се исповеди пред духовним оцем по чину свете тајне покајања. Потом оде у цркву на бденије, и стајаше подржаван од ученика; и рече им: Одсада већ нећу више слушати свеноћно бденије. - А за време божанствене литургије он стајаше са великом пажњом и сузама, и причести се Божанским Тајнама. А када га ученици вођаху из цркве у келију, он их упита: У који се дан разболех? Ученици му одговорише: У четвртак, оче, почео си боловати. Он им на то рече: У четвртак ћу и скончати. - Тог дана, у недељу, ученици га примораше те се мало прихвати хране. Тада светитељ нареди да никога више од манастирских посетилаца не пуштају к њему.

Када кнезови и бојари чуше да блажени Пафнутије вене од болести, стадоше му по

угледним људима слати многе поклоне. Али он нареди ученицима да ништа од тога не примају, и не хоћаше да чује низашта световно. И говораше: У овим тренуцима мени су потребне многе молитве, јер ћу кренути на дугачак пут. А они који имају веру у Бога и у Пречисту Богомајку, могу и по мом одласку чинити милостињу.

У устима преподобног оца непрестано беше Исусова молитва, и псалми Давидови не по реду већ одабрани псалми, они подесни за ове тренутке, и стихови молбеног канона Пресветој Богородици, и многе друге молитве, јер ум његов беше управљен к Богу. Не марећи низашта земаљско, већ желећи вечна добра и надајући се на њих, он се радоваше духом и весело стихословљаше псалме и молитве, јер беше уверен у своје спасење. Он ни за чим не потугова као што је обичај код оних који одлазе из овога света. И болест његова не беше тешка, те су га братија сваки дан водили у цркву на свету литургију, коју би, подржаван братијом, пажљиво одстојао до краја. А у последњи дан свога живота, тојест у четвртак, пред полазак у цркву на литургију, преподобни стаде говорити ученицима: Ево дан Господњи, веселите се људи! ево дође очекивани дан! А они га упиташе: О

ком дану говориш, оче? Он им одговори? О овом четвртку, о коме вам раније казивах.

И кад преподобни крену из келије ка цркви, донеше му вест да су му дошли у посету изасланици од самодржца целе Русије великога кнеза Јована Васиљевича, и од сина његовога кнеза Јована Јовановича, и од преосвећеног митрополитена Геронтија. Чувши то, светитељ се веома ожалости, па се и против воље поврати у келију. И погледавши на икону Пречисте Богородице, рече: О Владичице Богородице! зашто ми досађују ови људи, те у овај последњи дан лиших себе службе Божје? - Тада отпусти братију у цркву, и остаде сам у келији, па добро затвори врата да не би неко од изасланика ушао к њему. А по завршетку свете литургије изасланици се вратише, пошто сазнадоше да им је немогуће видети преподобног оца.

Тада ученици опет дођоше к светоме старцу. А он, лежећи на одру, говораше као о неком другом: Дође му дан, и он има умрети. Ученици га упиташе: О коме говориш, оче, да има умрети? Он им одговори: О ономе о коме ви говорите да је болестан. Он се покајао, и умреће. - Затим нареди да му нико не долази, и рече: Уморан сам, и хоћу да се до вечерња одморим, а увече ће сва братија доћи к мени. - И познаше ученици да се приближи час његовог

представљења, те га најстарији ученик Инокентије упита: Оче, када се будеш представио, хоћемо ли звати за твој погреб протопрезвитера и друге свештенике из града? Светитељ заповеди да никога не зову, да не би било вреве у манастиру од многог народа, и нека нико не сазна и у граду и у селима о његовој кончини док га манастирски свештеници не сахране. Затим нареди да му се гроб ископа с јужне стране цркве, близу црквених врата.

Када настаде време за вечерње, и поред преподобног не беше нико од братије осим једног ученика, преподобни стаде појати: Благо онима којима је пут чист, који ходе у закону Господњем (Пс. 118, 1), додајући погребне стихове. Пошто заврши псалам, он отпоја следеће стихове: Лик Светих обрете извор живота..., и остало. Затим се стаде са сузама молити Богу и Пречистој Богородици за спасење душе своје, и за обитељ. А ученик који стајаше крај њега, поче дремати. Зато изађе из келије напоље и севши задрема, али будно, тако да нити је спавао нити не спавао; и чу гласове многих где поју у келији преподобнога, и зачуђен говораше себи: Изађох из келије и нико не беше код оца, а ко су то што сада поју у њега? - И отресавши сан с очију, он уђе у келију,

и не виде никога сем оца који је шапутао своје молитве, а глас му се није ни чуо пошто беше изнемогао.

Онда дођоше и други ученици. И светитељ се стаде окретати на десну страну, а ученици га много пута окренуше на леву. Но он се опет окреташе на десну страну, шапћући неке речи. Из тога схватише да он види нешто необично. Затим се наочиглед свију пажљиво припреми за смрт, прекрсти руке на грудима и, удахнувши трипут, предаде своју свету душу у руке Господу, у четвртак предвече, 1 маја 1477 године. И лице његово беше не као што је обично у мртваца, већ засија као светлост, и свима изгледаше као да жив спава. И би тада велики плач братије за оцем својим, којих беше деведесет и пет.

Сутрадан изјутра у пет сати братија сахранише светитеља сами, по његовом завештању. Но чим он би сахрањен, пуче глас у граду Боровску о престављењу светитељевом, а такође и по другим околним градовима и селима. И слеже се силан свет у манастир, и духовници и световњаци, желећи да виде и да се поклоне моштима блаженог оца. И када сазнаше да је сахрањен, одлажаху на његов гроб, и клањаху му се. А ми, имајући преподобног оца нашег Пафнутија за изврсног

посредника и усрдног молитвеника пред Богом, славимо Пресвету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и кроза све векове, амин.

1. Најезда татарског хана Батија на Русију била је 1237-1238 и 1240 године.
2. Баскак значи "угњетач". Уствари то је био татарски скупљач пореза и надзорник за извршење ханских наредаба. "Баскаки" су били татарски чиновници, који су били над руским кнезовима, и били потпуно господари Русије. Они су се појавили ускоро по заузећу Кијева, које је било 1240 године.
3. Свети митрополит Фотије, чији је празник 2 јула, управљао је Руском Црквом од 1408 до 1431 године. Из тога следи да је преподобни Пафнутије постао игуман не после 1426 године.
4. Свети Јона је митрополитовао од 1448 до 1461 године; празнује се 31 марта.
5. Мамотјак, цар Казански, син је цара Ординског Мухамеда. Најезда о којој је реч, догодила се 1445 године.
6. Кнезовао од 1425 до 1462 године.
7. Спомен преподобног Јосифа 9 септембра.
8. Овде је реч о кнезу Димитрију Георгијевичу Шемјаку, који је отрован 1453

године у Великом Новгороду. Отровао га је његов бојарин и љубимац Јован Котов.

